Reserves: motie 551 en actualisatie nota reserves

Adviescommissie C&F 9 september 2026

Gemeente Utrecht

Inhoud

1. Inleiding
2. Aanleiding, doel en aanpak
3. Vergelijking gemeenten
4. Type bestemmingsreserve
5. Aandachtspunten / bespreekpunten
6. Aanpak - uitwerking in fase
7. Risicomanagement
8. Planning

Inleiding

- Reserves zijn eigen vermogen

Soorten reserve	
Algmene reserve	Algemene reserve (afdekken risico's / weerstandscapaciteit) Algemene dekkingsreserve
Bestemmingsreserve	Kapitaallasten reserve – structurele dekking van kapiltaallasten Bestemmingsreserves – Doel - incidenteel

- Bevoegdheid van de Raad om reserves te vormen en op te heffen
- Raad accordeert stortingen en onttrekkingen aan de reserves -> budgetrecht
- Systeemreserves - geen akkoord raad nodig bij onttrekken en strorten bij afwijkingen tov begroting

Aanleiding, doel en aanpak

- Aanleiding: motie 551 "Minder is meer‘’ en actualiseren nota reserves:
  - ✓ Sterk verminderen aantal reserves
  - ✓ Versterken inzicht in reserves, ook t.b.v. integrale afweging
  - ✓ Duidelijkere spelregels voor vorming en aanwenden van reserves en vastleggen bevoegdheden
  - ✓ Accountant adviseert aandacht te besteden aan de reservepositie
  - ✓ Nota reserve vraagt om actualisatie

- Doel:
  - ✓ Verbeteren sturing op reserves in relatie tot begrotingsdiscipline (realistisch begroten) en voorspellende waarde financieel resultaat
  - ✓ Versterking integrale afweging
  - ✓ Meer inzicht in reserves
  - ✓ Juiste aantal reserves en omvang van de reserves
  - ✓ Geactualiseerde nota reserves

- Aanpak:
  - ✓ Actualiseren nota reserve => Aanscherpen spelregels (instellen, aanwending, opheffen)
  - ✓ Analyse op huidige reserves => integrale check op doelstelling, nut en noodzaak, toepassen spelregels
  - ✓ Verbeteren inzicht via reguliere P&C documenten oa ook informatie over meerjarig inzicht
  - ✓ Voorstel benodigde reserves
  - ✓ Afstemming met adviescommissie C&F en accountant

Vergelijking (G4) gemeenten:

	aantal reserves	totaal reserves €	begroting €	aantal inwoners	bedrag per inwoner
Utrecht	69	600 mln.	2.300 mln.	378.000	€ 1.600
Den Haag	68	1.200 mln.	3.600 mln.	570.000	€ 2.100
Rotterdam	84	2.600 mln.	5.000 mln.	675.000	€ 3.900
Amsterdam	60	8.200 mln.	6.800 mln.	943.000	€ 8.700
Eindhoven	51	540 mln.	1.600 mln.	250.000	€ 2.200
Amersfoort	36	219 mln.	759 mln.	164.000	€ 1.300

Bron: jaarstukken/begroting 2025

Type bestemmingreserves

Functie reserve		Aantal reserves
Bufferfunctie / risicofunctie	afdekken risico's	17 waarvan 4 systeem
Bestedingsfunctie	sparen voor bijvoorbeeld projecten	34 waarvan 8 systeem
Egalisatiefunctie	fluctuaties "dempen"	15 waarvan 10 systeem
Financieringsfunctie	investeringen dekken met eigen middelen	1 systeem

Stelling: Goed begroten doe je in de exploitatie?

- Reserves voor uitgaven egalisatie ? Of via begrotingsdiscipline (exploitatie)?
- Systeem reserves wel begroten, maar afwijkingen zijn toegestaan, wanneer is dit nu echt nodig?
- Reserves voor egaliseren van tarieven juist belangrijk?

Aandachtspunten / bespreekpunten

- Verminderen aantal reserves:
  - Als basisprincipe geldt dat de reserves kritisch worden gevolgd en beoordeeld
  - Vanuit dit principe werken we aan een reductie van het aantal reserves in fase 1 en 2
  - We zetten in op het stevig reduceren van de reserves waarbij het verminderen van het aantal geen doel op zich is. Hierbij willen we het rigide samenvoegen voorkomen omdat dit kan leiden tot minder goede sturing binnen deze samengevoegde reserves..

- 2-jaars termijn voor het laten vrijvallen en opheffen van reserves die gedurende deze periode niet worden aangesproken:
  - Voor bepaalde reserves, zoals risicoreserves, is het op voorhand al duidelijk dat er binnen deze termijn geen mutaties plaatsvinden
  - Voorstel: als een bestemmingsreserve gedurende twee opeenvolgende jaren niet is gebruikt, wordt de reserve na afloop van het tweede jaar in principe opgeheven, tenzij het college beargumenteert dat het nodig is om de reserve langer aan te houden
  - De raad neemt hierover het besluit
  - 2-jaars termijn geldt alleen voor bestemmingsreserves maar niet voor risicoreserves en reserve dekking kapitaallasten

- Ophogen ondergrens bij het instellen van reserves:
  - Is nu € 100.000. Het is te overwegen om deze grens te verhogen.

- De raad wordt over de reserves integraal geïnformeerd via de begrotingsdocumenten:
  - Dat gebeurt nu ook al. Wel inzetten op verdere verbetering van meerjarig inzicht, de bijbehorende toelichting en de duiding van type reserves (zoals systeemreserves)

Aanpak - uitwerking in fasen – 1e fase

1e fase – najaar 2026

- Opstellen nieuwe nota reserve - spelregels
  * Doelstelling, nut en noodzaak, waarvoor vormen we een reserve.
  * Functie van reserves -> financiering, buffer, egalisatie, risico. Welke zijn benodigd?
  * Wanneer een systeemreserve?
  * Vormen reserve – minimum bedrag instellen reserve aanpassen? (nu 100.000 euro)
  * Aanwending – bevoegd?
  * Opheffen – termijn niet gebruikt naar 2 jaar. Kan dat op elke reserve, afhankelijk van functie?
  * Vaststellen nota reserve in de Raad (feb 2027)

- Quick wins – verminderen reserves
  * Aantal reserves per 31-12-2025: 67 en 2 nieuwe in 2026: totaal 69
  * Einddatum reserves ligt in 2026 en 2027 -> mogelijke vermindering 12 reserves
    (verwerking jaarstukken 2026/2027)

Aanpak - uitwerking in fasen – 2e fase

2e fase – najaar 2026 en voorjaar 2027

- analyse en herijking huidige reserves a.d.h.v. nieuwe nota reserve
- Voorstel – voortzetten reserves, samenvoegen reserves en opheffen reserves
  * afweging in relatie tot functie reserve
  * samenvoegen kan geen doel op zich zijn, beheersbaarheid en sturing ook van belang
  * Visie op omvang van de reserves -> solvabiliteit / aantal versus omvang
- Afstemming analyse en voorstel met adviescommissie C&F

Aanpak - uitwerking in fasen – 3e fase

3e fase – verwerken aanpassingen in begrotingsproduct

- Voorstel reserves verwerken in eerst mogelijk haalbare begrotingsproduct (streven begroting 2028)
- Verbeteren van inzicht en meerjarenraming per reserve in de begrotingsproducten
- Toepassen en controle op borging nieuwe spelregels nota reserve

Risicomanagement

- Apart hoofdstuk in nota reserves over relatie met risicomanagement:
  - Met uw adviescommissie is eerder het idee gedeeld om geen aparte nota/aanvulling voor het financieel risicomanagement op de beleidsnota Risicomanagement van december 2025 op te stellen, maar dat deze aanvulling mee gaat met de geactualiseerde nota reserves vanwege de directe relatie van financieel risicomanagement met reserves
  - ➢ Aanleiding voor de aanvulling was advies commissie BBV met o.a. gevolgen voor positionering financieel risicomanagement
  - ➢ BZK heeft hierover nog geen besluit genomen – BBV is nog niet aangepast
  - ➢ Zodra er een brede paragraaf financiële positie verplicht wordt, nemen we hierin het financieel risicomanagement mee
  - ➢ Het belangrijkste onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit ter afdekking van de benodigde weerstandscapaciteit (de verwachte impact van de risico's bij de gewenste mate van zekerheid) is de algemene reserve

Planning

Wat	Wanneer
Adviescommissie C&F – motie 551"minder is meer" - bespreken aanpak	9 september 2026
Opstellen geactualiseerde nota reserves en ambtelijke behandeling (concerndirectie)	September, oktober 2026
Behandelen geactualiseerde nota en bijbehorend college- en raadsvoorstel in staf fin en vervolgens college	november 2026
Versturen stukken naar de raad	eind 2026
Vaststelling geactualiseerde nota reserves in raad	februari 2027
Analyse huidige reserves en voorstel ambtelijke behandeling (concerndirectie)	Najaar 2026
Voorstel aanpassen reserves bespreken in staf financien en college (na vaststellen nieuwe nota reserve)	Voorjaar 2027
Implementeren aanpassingen in begrotingsdocument	Eerst mogelijk moment